

Veysel Donbaz, *Sadberk Hanım Müzesi'nde Bulunan Çiviyazılı Belgeler, Cuneiform Texts in the Sadberk Hanım Museum, İstanbul 1999; VI+180 sayfa: ISBN 975-6959-02-9; Fiyatı 5 milyon TL.*

İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Eski Şark Eserleri Müzesi Çiviyazılı Arşivi Şefi Veysel Donbaz, bilim çevrelerince bilimsel eserlerinin çokluğu ve değeri ile hem içerde hem de dışarıda gayet iyi bilinen bir assiriologtur.

Sadberk Hanım Müzesi de yurdumuzun en önde gelen özel müzesidir. Müzenin durumunun çok iyi olmasının dışında, biz araştırmacılar için en çok arzu edileni, yayın yapmayı gerçekleştirmesi açısından da önemli bir yere sahiptir. Müze koleksiyonlarının bilimadamları tarafından yayımlanması, araştırmacıların ellerindeki malzemenin artmasına yol açmaktadır. Daha çok malzeme, daha çok karşılaştırmayı, kültürü daha iyi anlamayı olanaklı kılmaktadır. Bu kitapta Neolitik çağdan günümüze kadar uzanan eserlerinin dışında kalan çiviyazılı tabletler incelenmektedir. Metin ayrıca İngilizce'ye de çevrilmiştir.

Bu müzede korunmakta olan tablet sayısı otuzaltı adettir. Bunun büyük çoğunluğunu Kültepe tabletleri oluşturmaktadır. En eski çiviyazılı eser, Lagaş kralı Gudea'ya ait bir çivi biçimli inşa kitabesidir. Arkasından sekiz adet Puzrişdagan, Lagaş ve Umma kökenli III.Ur sülalesi dönemine ait ekonomi ile ilgili tabletler ele alınmıştır.

Kültepe tabletlerinin sayısı yirmidir. Bunlar H. Kocabaş ve F. de la Grange ile adı verilmemiş başka koleksiyonlardan satın alma yoluyla gelmiştir. Müzede ayrıca birer adet olmak üzere Geç Asur (Asur'dan), Yeni Babil ve Pers (Borsipa'dan) dönemlerine ait tabletler de bulunmaktadır. Osmanlı Dönemi arkeolojik kazı tarihi açısından önemli bir bilgi verilmektedir (s.6-7). Asur kazılarında bulunan tabletlerinin İngilizlerce nasıl yağmalandığı, dağıldığı ve el altından satıldığı da ortaya koyulmuştur.

Burada metinlerin işlenişi hakkında bir yorum yapmak bize düşmez. Biz burada başka bir konu üzerinde durmak istiyoruz.

1976 yılında Donbaz ve Horasanlı tarafından Bursa Müzesi'ndeki Kültepe tabletleri yayımlanmıştır.¹ Makalenin başında da belirtildiği gibi tabletler 1958 yılında satın alınmışlardır. Burada levha III'deki 3775 numaralı zarf parçasının üzerindeki silindirik mühür baskısı ile yeni kitapta sayfa 171'de üst sırada yayımlanan zarf üzerindeki baskısı aynıdır. Baskı, Donbaz tarafından, Kuli...nin oğlu Kusāri'nin mührü olarak belirtilmiştir. Bursa'daki parça Sadberk Hanım Müzesi'ndeki zarfın (ARK.164-9472) parçası olduğu gerek baskıdan gerekse yazıdan anlaşılmaktadır. Tabletten arka yüzünde metinden sonra mühür baskısı, iki satır yazıdan sonra alt kenarın mühür baskısı gelmektedir. Bu da Bursa parçasına uygun düşmektedir. Arka yüzdeki satır

¹ V.Donbaz-E.Horasanlı, Bursa Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Kültepe Tabletleri, *Belleten* XL/158, 1976, 175-184

14, Donbaz tarafından “vabartum [şa GN]” olarak okunmuştur. Bursa’daki parçada da “[] şa Ba-áb-AN^{KI}” (=Babil) olarak tamamlanabilmektedir. Kısaca söylemek gerekirse yer adı gelmesi gereken yerde Babil şehir adının olduğunu görüyoruz.

Yukarıda verdiğimiz delillere göre Sadberk Hanım koleksiyonundaki altı tablet² ile Bursa Müzesi’deki dört tablet ve bir zarf parçası aynı arşive aittir. Geliş zamanlarının da aynı olduğunu öne sürebiliriz. Bu durumda, 1957-58 yıllarında köylülerce bulunan tabletlerin Sadberk Hanım Müzesi’nin satın aldığı koleksiyoner ile Bursa Müzesi’ne satılmıştır.

Kültepe tabletleri arasında de la Grange’ye ait olanlar dipnot 9a’da belirtildiği gibi yayınlanmışlardır. Larsen, bu tabletleri makalesini yayınladığı tarihte, 30 yıl kadar önce Ankara’da özel bir koleksiyonda görüp yayınladığını da belirtmiştir. Buna göre tabletler üzerinde 1959-1961 yılı içerisinde çalışmış olmalıdır. Bu tabletler de aynı arşive ait olabilir.

Kültepe-Kaniş kazılarında bugüne kadar incelenen zarf ve bullalar üzerinde, yukarıda bahsedilen mühür baskısı bulunmamıştır. Bu nedenle hangi arşive ait olduğu tüccar isimleri üzerinde yapılacak çalışma ile belirlenebilir.

Süleyman Özkan*

Boğazköy’den Karatepe’ye, Hititbilim ve Hitit Dünyasının Keşfi, From Boğazköy to Karatepe, Hittitology and the Discovery of the Hittite World, Yayına Hazırlayan: Fatma Canpolat, İstanbul 2001, 192 sayfa 1 harita, Yapı Kredi Yayınları-1473, ISBN 975-08-0129-6: Fiyatı; 30 milyon TL.

Son yıllarda Hitit Tarihi ve Arkeoloji’ne artan ilgi kitaplara da yansımaktadır. Çeviri kitapların yanısıra artık bizde de sergilere ait kitaplar basılmaya başlanmıştır. Elimizdeki kitap da T.C.Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü (İstanbul), İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü ve İstanbul Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü’nün katkılarıyla hazırlanmış ve Yapı Kredi Kültür Merkezi tarafından bastırılmıştır. Eser, baskı kalitesi, kâğıdı, resimleri ile göz doldurmaktadır.

25 Nisan-30 Haziran 2001 tarihleri arasında Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi’nde açılan “Boğazköy’den Karatepe’ye” sergisi dolayısıyla hazırlanan kitap sade bir sergi tanıtım kitabı değil, aynı zamanda oniki makaleden oluşan bilimsel bir eserdir.Yapı Kredi Kültür Merkezi, geçmişte bazı kuruluşların yaptığı hatayı yapmamış ve hem danışmanlarını hem de makaleleri yazarları bilim adamlarından seçmiştir. Ali.M.Dinçol ve hanımı Belkis Dinçol, Türkiye’nin önde gelen Hititolog (buradaki başlığa göre Hititbilimci)’leridir. Jürgen Seeher ve Ayşe Baykal Seeher de Boğazköy hafirleri olarak burada yerlerini almışlardır. Türk arkeolojisine yıllarca emek vermiş iki profesör, Muhibbe Darga ve Halet Çambel’in Hitit tarih ve diline olan

² Yayın no. 14, 16, 18, 23, 24, 25.

* Doç.Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, öğretim üyesi.
sozkan@bornova.ege.edu.tr